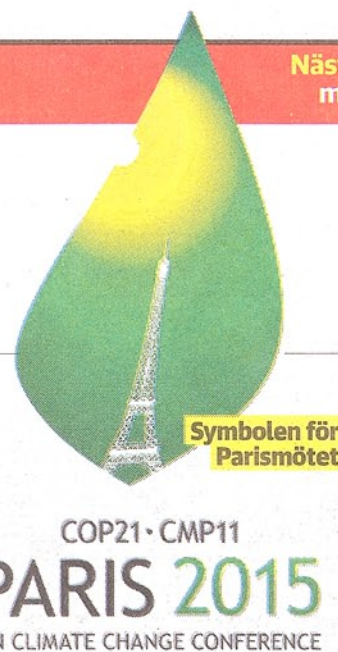

Vad betyder LULUCF? Och varför pratar de så mycket om anpassning? DN:s ordlista hjälper dig att hänga med i vad som händer på klimatmötet i Paris.

Text: Hans Rosén

Anpassning: Vissa klimat-effekter är oundvikliga. Anpassning för att klara dem är därför en central fråga, exempelvis att förebygga översvämningar eller att ställa om jordbruket så att det tål torka. En närliggande fråga är ersättning för förluster och skador som inte går att undvika.

Basic/Brics: Basic består av Brasilien, Sydafrika, Indien och Kina, världens stora tillväxtekonomier. Tung gruppering i förhandlingarna. Tidigare räknades de till de fattiga länderna, men nu anser många att de bör ta ett större ansvar. I Brics är även Ryssland med.

COP: Conference of the Parties, partskonferensen. Årliga toppmöten som hålls inom ramen för FN:s klimatkonvention UNFCCC som klubbades i Rio 1992. Paris-mötet är det 21:a och kallas COP21. Enligt konventionen ska alla ta ansvar men efter för-måga. Omstritt vad det innebär.

Divestera: Ett modeord inom klimatrörelsen. Betyder att investeringar flyttas från en typ av verksamheter till en annan, i det här fallet från företag som orsakar stora utsläpp till sådana som orsakar mindre. Anses avgörande för klimatomställningen.

Elektricitet: En stor källa till utsläppen av koldioxid är alla de kraftverk där kol används för att alstra elektricitet. De behöver ersättas med teknik som bygger på förnybara källor, exempelvis sol och vind. Solenergi expanderar för närvarande kraftigt.

Finansiering: Bistånd från rikare till fattigare länder för klimatåtgärder pekas ut som Parismötets svåraste fråga. De fattigare länderna är måna om offentligt bistånd och misstror löftet om 100 miljarder dollar årligen från 2020. EU betonar vikten av privata investeringar.

G77: De fattigare ländernas förhandlingsgrupp. Ursprungligen 77, numera 134, ofta med Kina som mäktig allierad. Vill prioritera kampen mot fattigdom. Driver hårt att höginkomstländerna är ansvariga på grund av sina stora historiska utsläpp. Kräver omfattande bistånd.

Handel med utsläppsrätter: Ett system där ett tak sätts för industrins utsläpp och den som lyckas sänka sina utsläpp kan sälja rätterna på en marknad. Finns inom EU men anses inte ha blivit tillräckligt effektivt. Kina har det regionalt och planerar en nationell marknad.

INDC: Ländernas klimatplaner, står för Intentionally Decided Commitments. Frivilliga åtaganden som Parisavtalet kommer att bygga på. Räcker inte för att nå tvågradersmålet och därför behövs ett avtal som ger successiva ambitionshöjningar.

Jordbruk: Sårbart i många fattiga länder där skördar kan slås ut av torka eller översvämningar i klimatförändringarnas spår. Kan i sin tur skapa flyktingströmmar när människor berövas sitt levebröd.

Klimatförändringar: FN:s vetenskapliga klimatpanel IPCC har pekat ut människans utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser som orsaken till att jorden blir varmare. Följden blir fler extrema väderhändelser som skyfall, översvämningar, jordskred, värmeböljor, torka, stormar med mera.

LULUCF: Står för skogsbrukets och markanvändningens effekt på nettoutsläppen (Land use, land use change and forestry). Skog och annan växtlighet som tar upp koldioxid genom fotosyntesen kan kompensera en del av utsläppen.

Metan: En mer aggressiv växthusgas än koldioxid men har fördelen att den inte är lika långlivad. Jordbruket är en stor källa till utsläpp, inte minst de disslande kornas tarmgaser. Det är därför köttätande inte anses bra för klimatet.

Negativa utsläpp: Nödvändigt för att nå tvågradersmålet anser vissa, det räcker inte att minska utsläppen till noll. Kan åstadkommas genom att utsläpp från bioenergi, exempelvis skog, fångas in och lagras.

Olja: Förutsättningen för bilismens framväxt och fortfarande en central faktor i den globala geopolitiken. Står tillsammans med kol för 80 procent av utsläppen. De oljeproducerande länderna i Opec är en bromskloss i klimatförhandlingarna.

Paris: Staden som alldeles nyligen skakades av ett terrordåd som tog 130 liv står nu värd för ett möte som samlar alla världens länder. Det franska ordförandeskapet satsade storstilat på ett rikt utbud av evenemang runt förhandlingarna men har av säkerhetsskäl tvingats dra ned på det.

QELRO: Engelsk förkortning för ett lands åtaganden om utsläppsminskningar enligt Kyotoprotokollet, det enda klimatavtal som hittills slutits. Det ålade ett mindre antal utvecklade länder att minska sina utsläpp mellan 2008 och 2012, jämfört med 1990 års nivå.

REDD+: Skövling av skog, bland annat genom svedjebruk, står för en femtedel av de globala utsläppen genom att koldioxiden som är bunden i träden frigörs. REDD+ är ett program som syftar till stoppa detta genom att kompensera intressenter för att skogen bevaras.

Stadsplanering: Pekas på grund av urbaniseringen ut som avgörande för att klimatomställningen ska fungera. Handlar om energieffektiva hus, goda förutsättningar för kollektiv-, cykel- och gångtrafik, motståndskraft mot extremväder med mera.

Tvågradersmålet: Är sedan klimatmötet i Köpenhamn 2009 riktmärket för förhandlingarna. Innebär att höjningen av jordens medeltemperatur ska hållas inom 2 grader jämfört med förindustriell tid.

Utsläppsminskningar: På engelska mitigations. Förhandlingarnas huvudpunkt. Ett Paris-avtal kommer att bygga på ländernas frivilliga mål för begränsningen av utsläpp. Hur detta ska mätas och redovisas är en avgörande fråga.

Växthuseffekten: Orsaken bakom den globala uppvärmningen. När halten av växthusgaser, som koldioxid, ökar i atmosfären så minskar utstrålningen av värme från jorden.

X-faktorn: Det franska ordförandeskapet, tillsammans med FN:s klimatsekretariat, har förberett Parismötet minutlöst, men det är omöjligt att ha kontroll på allt. Deras förmåga att hantera det oväntade blir avgörande.

Ythöjning: Havens yta stiger när glaciärer och polarisar smälter på grund av uppvärmningen. Till det bidrar även att varmare vatten tar större plats än kallt. Hot mot låglänta kustländer.

Zeronaut: Entreprenörer som med innovativa tekniklösningar, affärsidéer och politiska initiativ bidrar till att minska utsläppen mot noll.

Åtaganden: Brukar syfta på de utsläppsminskningar länder tar på sig att åstadkomma. Optimisterna tror att fler och fler kommer att se åtagandena mer som en möjlighet än en betungande pålaga.

Ändligen resurser: Fossila energikällor som kol och olja är ändliga eftersom vi har förbrukat dem i mycket högre takt än de återbildas. Även kärnkraften, som vissa förespråkar som ett klimatvänligt alternativ, bygger på en ändlig resurs, uran.

Önationer: Små låglänta önationer som Kiribati och Tuvalu hotas av utplåning när havsnivån höjs på grund av uppvärmningen. Förhandlar gemensamt genom gruppen AOSIS och vill ha max 1,5 graders uppvärmning för att vara på den säkra sidan.